

Biserica și Școala

Foaie bisericească școlastică, literară și economică.

Apare odată în săptămână : **DUMINECA.**

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria :
Pe un an 10 cor. — pe 1/2 an 5 cor.
Pentru România și străinătate :
Pe un an 14 fr. : pe jumătate an 7 fr.

PREȚUL INSERȚIUNILOR :

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 6 cor.; până la 200 cuvinte
8 cor.; și mai sus 10 cor. v. a.

Correspondențele să se adreseze Redacțiunii

„BISERICA și ȘCOALA“

Ear banii de prenumerațiune a
TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD.

O frumoasă carte.

Multe neînțelegeri sunt între oameni, pentru că nu se cunosc; multe greșeli, pentru că nu se știu prețurile după adevărata valoare; multe conflicte, pentru că greșesc în judecățile lor. Dar știința, învățătura totdeauna caută a lămuri adevărul, care este temeliea a ori-ce înaintare cu folos.

Cunoașterea adevărului din trecut cuprinde o mare putere pentru lumina minții și întărirea sufletului și ne pregătește pentru actualitate, pentru viață; iar cunoașterea stărilor faptice din prezent, combinată cu cunoașterea moralei dezvoltării istorice, ne face să ne putem formula vederi clare, judecată justă, ne dă putința să lucrăm și să direcționăm activitatea vieții noastre spre un prielnic viitor.

Dar foarte complicate fiind problemele pe a căror cale se stabilesc adevărurile generale, rânduit este și cu minte lucru este, ca fiecare individualitate să contribuiască cu atâta, câtă putere i-s'a dat, pentru a pune o petricică la marea clădire a vieții.

La clădirea vieții poporului nostru românesc din părțile ungurene pus-a o solidă și frumoasă piatră d-l Petru Vancu, învățător în Măderat, prin cartea sa acum eșită de sub tipar la tipografia noastră : »Monografia comunei Măderat«. *)

Harnicul învățător din Măderat cunoscând bine poporul în mijlocul căruia trăiește și studiind cu pricepere și sistem situația și împrejurările vieții aceleia, studiind trecutul comunei sale, a adus o prețioasă contribuțiune la istoricul vieții poporului românesc.

În cartea sa, care are o întindere de 127 pagini, la început ne înfățișează poziția și teri-

torul comunei, dând și câteva înfățișeri plastice (clisee) din această frunză comună românească și împrejurimile sale.

Trecând la locuitorii comunei, îi studiază sub raportul de naționalitate și religie, dând o deosebită și cuvenită importanță bisericii și școlii, autorul își însoțește toate expunerile importante cu ilustrațiuni.

Urmează un foarte important capitol, despre ocupațiunea locuitorilor, în care se fixează starea agriculturii, viniculturii, meseriilor, negoțului, albinăritului și mătăsăritului. Toate chestiunile sunt studiate cu temei și luminate cu ajutorul datelor statistice.

În capitolele următoare vorbește despre port și locuințe, apoi despre datini și credințe, despre administrația comunei, și sfârșește cu istoricul ei.

Din această schițare a cuprinsului cărții d-lui Vancu, cetitorul va vedea că zelosului învățător nu i-a scăpat nici un moment de căpetenie din viața comunei sale și a locuitorilor săi, asupra căreia să nu se fi oprit, despre care să nu ne vorbească.

Expunerea e clară și serioasă, încât autorul nu numai că merită tot respectul ci mai mult, pot să se felicite comune cari vor avea astfel de învățători, ca d-l P. Vancu.

Și când dând seamă cetitorilor nostri despre această lucrare le atragem atențiunea asupra ei, dorim, să insistăm asupra unui important moment, de interes, pentru poporul nostru.

În vâlvătaia vremii sunt multe lucruri care se pierd, se uită, se transformă și dispăr. Oare fixarea lor nu este o necețitate?

Evenimentele, în dezvoltarea și succesiunea lor, chiar de-ar fi pornite în direcție nimicitoare, oare nu se vor împiedeca, de punctele luminoase ce li-se vor pune în cale?

De sigur că da!

*) Prețul unui exemplar 2 cor.

E o necesitate iminentă pentru știința românească, pentru viața și viitorul poporului românesc, să se facă monografiile comunelor noastre, ca să rămâie viitorului ordonarea în faguri a muncii albinelor adunătoare de miere...

Albinei din Măderat îi dorim multe tovarășe, — ca să putem ajunge odată să cunoaștem istoria și forțele poporului român din țara ungu-rească.

S. Secula.

Dumnezeu,

ca baza și idealul vieții morale.

Vieța noastră o numim morală atunci, dacă toate lucrările noastre corăspund pe deplin voinții lui Dumnezeu, care cere conservarea ordinii morale, și oprește tulburarea aceleia; dacă corăspunde rațiunii, căci aceasta poate arăta omului, care e legea eternă; și în fine, dacă corăspunde libertății, de-oarece numai astfel de lucrări se pot socoti de bune sau de rele, de merit sau nemerit, cari emanează din voință liberă.

Pentru conduita morală a omului se cerer două condițiuni indispensabile și anume: *siguranța și puterea*. Pe aceste ni-le dă nouă numai religiuena creștină. — Este ușor a zice „omul trebuie să facă bine, pentru că e bine“, dar conceptul de moralitate necondiționat trebuie să aibă o bază cu mult mai puternică, decât cum este o activitate a minții.

Innaintea de a face binele „pentru că este bine“, trebuie să iubim binele; iar innaintea de a-l iubi, trebuie să-l cunoaștem cu deplină siguranță. — De aceea conștiința morală nu poate avea de bază numai argumente de-ale științei, ci ea trebuie să se bazeze pe cunoștința noastră despre Dumnezeu, respective pe conștiința religioasă.

Indată ce suntem în curat cu aceea, că modul nostru de activitate este voința lui Dumnezeu, suntem convinși pe deplin, că activitatea noastră este bună, iar modul de activitate este bun nu numai pentru noi ci este bun și pentru alții. — Fără siguranța conștiinței morale nu există curagiu; deci ca conștiinței noastre morale să-i câștigăm siguranță și astfel curagiu, necondiționat trebuie să cunoaștem voința lui Dumnezeu.

Conștiința noastră ne îndeamnă la fapte bune, să ne apropiem de Dumnezeu, pentru că: „*Nimenea nu este bun, fără numai unul Dumnezeu*“. (Mat. 19, 17.)

Conștiința religioasă ne îndeamnă pas de pas să împlinim cuvintele Mântuitorului nostru: „*Nu am venit să fac voia mea, ci voia celui ce m'a trimis*“, și urmând ordinele, urmăm voinței lui Dumnezeu. — Deci când există în noi conștiința despre Dumnezeu, trebuie să reducem ce este bine la voința Lui, și dacă voința lui este ca să ne mântuim și să ne fericim, atunci ea

nu poate sta în contradicție cu alte chemări morale ale noastre.

În aceste residă însănsămătatea morală a credinței în Dumnezeu, de-oarece numai prin astfel de credință se poate forma în conștiința noastră morală deplina și adevărata siguranță.

Siguranța este însă numai primul factor al vieții morale. — Al doilea este *puterea*, care ne înduplecă, ca să realizăm idea morală, iar puterea aceea de a realiza idea de moralitate ni-o dă respectul ce-l avem față de Dumnezeu.

Că Dumnezeu este baza vieții noastre morale se vede de acolo, că fiind omul nu altceva, decât chipul și asemănarea lui Dumnezeu, urmează, că noi numai atunci vom duce o viață cu adevărat morală, dacă ne vom acomoda întru toate acelui ideal, al cărui chip îl purtăm. Dumnezeu este idealul vieții morale, și ca atare nu s'a arătat omenimei numai în mod abstract, ci și în mod concret, în Mântuitorul nostru Iisus Hrs.

Dumnezeu este baza vieții morale, pentru că El prin prevedința sa divină conduce pe om la scopul vieții sale morale, și-l ajută în ajungerea acestui scop, fără ca să-i nimicească libertatea. Convingerea, că Dumnezeu ne ajută întru ajungerea scopului vieții noastre morale, ne dă încredere și nădejde în Dumnezeu, și produce în noi nespūsă bucurie, întru împlinirea legii lui Dumnezeu. Dumnezeu este baza și idealul vieții noastre morale și și-a descoperit omului voința sa cea sfântă prin revelațiunea divină.

Petru Marșeu.

cleric c. II.

Călătoriile prin Ungaria

ale lui

Evlia Celebi.

(1660—1664).

— Urmare. —

Radna palanca.

În vechime eră pod de lanț peste râu. Aceasta cetate a clădit-o Ulama-pașa, gaziul și martirul; acum e pe cale de a se prăpădi. În cetate au case douăzeci de creștini; are comandant și douăzeci soldați *mărtăloși*. Aici a fost cimitirul întregii populațiuni din Lipova, dar acuma este la cetatea Lipovei. Pornind de-aici, pe malul Murășului, spre Răsăit am mers un cias și am ajuns la cetatea *Vefraș* (Odvoș?).

Cetatea Vefraș este o întăritură de piatră, așezată pe o colină înaltă, în partea rādneană a Murășului. De prezent e proprietatea privată a begului din Lipova, *subași* (șeful de poliție); are comandant și 70 soldați; are peste tot trei sute case frumoase; vii și grădini are multe.

De-aici, în sus, mergând pe malul Murășului 6 ceasuri, ajungem la cetatea *Vărădia*. Și

aceasta este o palancă oblongă și tare, așezată pe o colină înaltă. O sută cînzeci case; are comandant și 70 soldați. Tocmai în mijlocul acestei cetăți tari este un turn solid clădit, comandantul locuiește acolo și acolo este și depozitul de armamente. În aceste două cetăți (Vefraș și Vărădia) *cearși* chiar nu este dar e multă vie. Din aceste cetăți luând cu noi, dintre ostașii cei mulți cunoscuți pe tovarășul nostru Ali aga din Făget, cinci viteji de bun folos, am sosit în trei ciasuri, tot pe malul Murășului, trecând prin munți și văi, la intrarea Ardealului, în cetatea *Ilia*.

Cetatea Ilia. A clădit-o, în vremuri bătrâne, un rege cu numele *Bethlen István*. De prezent are de guvernator, din partea regelui Ardealului, pe căpitanul cu numele *Szemere*. Așezată pe malul Murășului, pe o colină înaltă, frumoasa cetate cu clădiri de piatră, are formă pentagonală. Fiindcă aici începe granița, are o mie de ostași aleși; în *cearșie* sunt crășme, în port depozite și biserici mari.

Dela căpitanul cetății am primit foi de drum și căleuze și iarăși pe malul Murășului, spre Răsărit, trecând printre munți prăpăstioși, am sosit în cetatea *Deva*.

Cetatea Deva. Aparține lui *Kemény János* *) regele Ardealului, dar și împăratul nemțesc are aci 5000 soldați; de altfel e proprietate moștenită dela soția regelui *Barcsay*. Cetatea, pe malul Murășului, pe o stîncă ce se ridică până în adîncul cerului, e puternică și nu poate fi subminată din nici o parte și în nici un chip nu poate fi cucerită, de nu se va împresura și se va preda de voie, prin foame. Ce e drept, peste Murăș este înălțime, dar nici de-acolo n'au să se teamă. Cetatea e în formă pentagonală; deasupra zidului și bastioanelor paradează ca ghimpii de arici înaltele tunuri *baliemez*; se aseamănă cu cetatea *Van* din Turcia. Așa cetate înaltă și așa puternică nu mai este alta în Ardeal, par'că însuși Dumnezeu ar fi creat această cetate. Toate casele sunt ca niște cetăți și au deosebite colori; se răsfată ca un palat cu acoperișul strălucitor; ferestrele se deschid spre Murăș și una acopere pe cealaltă. Suburbiul de jos, de pe malul râului Murăș, de-asemena e foarte frumos și cult; te leagă cu frumuseța lui; strălucește cu câteva biserici, e împodobit, are o mie de case frumoase. Are 500 prăvălii de deosebite feluri. Are foarte multe cărcime. E port mare, fiindcă pe an vin mii de corăbii, din *Belgradul* de pe Dunăre, *Sirmiu*, *Semendria* și *Buda* și cumpără de la locuitorii acestei cetăți câteva mii de *oca sare*, pe care o duc în jos la Lipova, de-acolo pe

Tisa și pe Dunăre și aduc sarea pe malurile Dunării. Sarea aceasta e foarte gustoasă și e cunoscută sub numele de *sare din Ardeal*.

În această cetate căpitanul de-odată ni-a făcut un mare ospăț și slobozind 50 focuri de tun *baliemez* a arangiat petrecere. Atunci tovarășul nostru *Ali aga* din Făget i-a cerut pe un neam al său, care era acolo în închisoare; și căpitanul a dat drumul prizonerului. Căpitanul de dragul nostru, i-a daruit liberatului *Zafi-zade* un costum de haine și un cal cătănesc, prin care lucru pe toți ne-a înveselit. În acea zi reîntorcându-ne am mers iarăși în cetatea Vărădia, iar de acolo spre Apus, mergând spre dealuri, am ajuns în cetatea *Șoimoș*.

Cetatea Șoimoș. Pe pământul *sandjacului* Lipovei și pe malul râului Murăș, pe o stîncă ce se ridică până în cer, este această cetate îngustă și înaltă; are comandant, ostași, tunuri și magazii de utensilii de război. O singură poartă are și se deschide spre Apus, 30 case și un șant adînc scobit în stîncă. Hanul Suleiman are în cetate o geamie mică, în care nu în care nu încap decît 10 oameni. În anul 959 (1552 d. Hr.) a fost ocupată, la porunca hanului Suleiman, prin al doile vizir *Ahmed* pașa; cetatea original a fost clădită de regele *Betlen Gábor*. Este o fântână adîncă, scobită în stîncă; maestrul pietrar par'că ar fi tăiat această fântână cu roți și cu sfredede, așa-i de curată și rotundă, de te uimești văzându-o. Fântâna aceasta e adîncă, în poala dealului înalt, apa e în apropiere de trei stînjeni, și parc'ar fi sloi de gheață.

Dupăce am cercetat și această cetate, am luat și de aci 7 vitezi buni de isprăvuri; și după un drum de 7 ceasuri, înaintînd pe malurile unor locuri mocirloase, am sosit în cetatea *Șiria* (*Lágos*).

Cetatea Șiria. A clădit-o un rege cu numele *Lagoș*. În vremea hanului Suleiman Ahmed-pașa al doilea vizir a cucerit-o și a alungat pe locuitorii. Acum se găsește în hotarul guvernamentului din *Ianova* (*Jenopole*. N. Tr. r.) și este o cetate mică, tare, colorată, care ca un cuib de vultur, deasupra stîncii roșii, se înalță până la creștetul cerului. În spre apus dela această cetate la *trei conace* e riul Tisa și cetatea *Giula*, iar spre Miază-Noapte se vede cetatea *Ianova* (*Jneu* sau *Jenopole*). Această cetate au încunjurat-o dujmanii de câteva ori din patru părți, și de fapt, a căzut în mâinile dujmanilor pe timp de 50 de ani deplin, dar de atacul luptătorilor izlamului n'a putut scăpa. În cetate sunt 60 case, o geamie și un grănar; alte clădiri nu sunt. Are o singură poartă spre răsărit. *Cearșie* și *imaret* nu are. În fața porții cetății *Șiria* e loc de *pe-lerinaj* pentru martiri.

* Autorul numește »regi« pe toți magnații din Ardeal și Ungaria.

De aci spre Miază-Noapte, trecând peste valea *Sa-Dzigher* (Cighir) am sosit la cetatea *Janora* (*Ineu*),

(Va urma).

Proverbele Sf. Părinte Efrem Sirul

— Imitațiune a proverbelor lui Solomon —

Cap. 1 Despre credința în Fiul lui D-zeu și despre frica de D-zeu.

Cine crede în Fiul lui D-zeu, are viața vecilor. Cine crede în Fiul lui D-zeu, nu se va arde. Cine crede în Fiul lui D-zeu — precum zice Scriptura — râuri de apă vie vor curge din pântecul lui. Multe lemne măresc flacăra și frica de D-zeu înmulțește recunoașterea în spiritul omului; practicarea însă întărește recunoașterea. Ia aminte foarte, când sameni sămânța Domnului tău, ca nu cumva dujmanul să amestece cu aceea neghina sa! Pentru că e obiceiul lui ca prin bine să sevârșească răul. Să cerem milă dela Domnul, ca să ne dăruiască recunoaștere și înțelepciune spre a fi în toate deștepți. Cuptorul de foc lămurește argintul și aurul și frica de D-zeu simțemintele acelor, cari îl iubesc pe el.

Precum măiestrul, care șede la nicova sa și construște vase de treabă, tot astfel frica de D-zeu curățește inima de tot cugetul rău și naște graiuri înțelepte. Aceluia să dăm noi cinste, care însuflă inimilor noastre frică; pentru că acela învață pe om recunoaștere. Începutul înțelepciunii este frica de D-zeu, o prețioasă recunoaștere tuturor, cari se deprind cu ea. Evlavia către D-zeu este începutul înțelepciunii. Cel înțelept păzește poruncile lui Hristos și care viețuește după acestea în veac nu se va rușina. Care însă le părăsește, e neînțelept, și nădejdea lui este deșartă, cine însă le ține întruadevăr, a trecut din moarte la viață, acela în veac nu va vedea întunerecul și în ziua sfârșitului său va afla milă. Îngerii credincioși vor duce sufletul său, pe stâncă neclătită va fi temeliea lui și va fi moștenitor vieții de veci. Acesta e cel mai fericit, pentru că știe să facă voia ziditorului său. La sunetul trâmbiței se așază oastea în rând de război, însă la vremea de luptă nu se războiesc toți. După ființă sunt mulți pustnici, luptători însă puțini. Tăria pustnicului în timp de ispită se arată. Nimeni nu se creadă pe sine fericit înainte de moarte și se nu desnădăduiască în nici un fel de mântuire mai înainte de moarte. Nu te ține pe tine însuș drept și fără de greșală înaintea Domnului, căci ceea ce tu ai uitat lui D-zeu este cunoscut. Noi trebuie să avem încredere, căci dacă vom fi lui ascultători, fapta noastră va afla resplată. Eu voesc a fi mai bine lucrător și laudat între frați,

de cât a călca poruncile și a fi lor uriciune. Cine știe toată scriptura și poruncile lui D-zeu le desprețuește, multe pedepse va lua. Cine însă împlinește voia Domnului se va ține de un om desevărsit. Unui astfel de om nu-i trebuie loc de cinste, ci înțelepciune! cei mai slabi însă au lipsă de un loc ales după toate regulile. Și care e om desevărsit? Cel care iubește pe Domnul întruadevăr și pe deapropoale său ca pe sine însuși.

Teme-te de Domnul și vei afla milă! Pentru că frica Domnului gătește moravuri și aplicări, prin cari sunt virtuțile; însă lipsa fricei de D-zeu aduce pizmă amară și gâlceavă și alte asemenea păcate. Frica Domnului este izvorul vieții. Frica Domnului este apărătoarea sufletului. Frica Domnului îndreptează cugetul. Frica omului este mijlocul de conservare al sufletului. Frica Domnului tinde, celui ce se teme de Domnul, plăcere în toată viața sa. Frica Domnului este cârmuitoarea sufletului. Frica Domnului luminează sufletul. Frica Domnului risipește răutatea. Frica Domnului micșorează patimile. Frica Domnului mărește iubirea. Frica Domnului face deșartă toată pofta rea. Frica Domnului este școala sufletului și arată lui speranțe bune. Frica Domnului tinde ca plată pacea. Frica Domnului umple sufletul cu pătrundere sfântă și va da lui sceptrul împărăției ceriului. Nimeni din oameni nu întrece pe cel ce se teme de Domnul. Ceice se tem de Domnul se aseamănă unei lumini, care conduce pe mulți pe calea mântuirii. Celce se teme de Domnul se aseamănă unei cetăți, care stă pe un munte de a cărei vedere se înfiorează duhurile cele rele. Sufletul, care se teme de Domnul, este mai înălțat, pentru că vede înaintea sa întotdeauna pe dreptul judecător. De iubești pe Dumnezeu ține poruncile sale și nici odată nu te vei rușina.

(Va urma).

Dumineca.

„E foarte greu de a te înțelege cu mulțimea, care nu te pricepe, decât cel mult în afacerile zilnice și rar dacă vede mai departe de ziua ce urmează».

I. W. von Goethe.

Idealul vieții mele a fost de-apurarea munca cinstită și dezinteresantă pentru poporul românesc, oțelit în lupte, care între ori ce împrejurări critice, după voia lui D-zeu și vrednicia sa nu se va stinge de pe fața pământului nici odată.

Acest popor însă în vremile de acum are multe slăbiciuni, nu moștenite dela strămoșii noștri, ci imprumutate dela spiritul timpului, să fim bine înțeleși. Vorbesc în general despre întreg poporul român, în special însă numai despre țaranul român din Bihor, pe care-l cunosc cu desăvârșire. Atâta hrană sufletească, câtă pentru acest popor nu se recere nicăiri. E întu-

necime infernală în sufletul lui, de care apoi se folosesc toți înșelătorii. La biserică nu umblă, ca în vremuri trecute, obiceiurile bune nu se observă ca la antecesorii noștri, căsătoriile bisericești cu sfințenia lor sunt călcate în picioare prin concubinaj. Ziua de Duminecă, nu este ziua sfințeniei și odihna muncii cinstite, precum prescrie dumnezeescul glas al sfintei scripturi.

Luând toate aceste la cunoștință iar trebuie să revin la misiunea preoților și învățătorilor noștri, ca conducători fidești ai poporului, răspunzători înaintea lumii civilizate și înaintea lui D-zeu pentru turma lor concrezută.

Preotul și învățătorul să fie tot cu poporul, să nu-l lase nici odată amăgit. Nu e lucru creștinesc, nu e nici moral, nici cinstit, dar nici folositor, ca poporul să nu respecte ziua Duminecii, ziua Domnului. Te cuprinde spaima însă, când vezi, că cele mai mari crime și fărâdelegi se întâmplă în aceasta zi sfântă.

Atins-am în un articol dorința de a vedea în conducătorii comunei oameni deștepți și destoinici, luminați și idealști, oameni cetiți și perfecți, atins-am în alt articol modul cum am putea vără din aceste însușiri ale noastre o schinteie și în sufletul țaranului, aducându-l astfel în legătură sufletească cu noi înși-ne.

Vorbesc acum despre timpul cel mai oportun de a-i comunica ideile sănătoase, de a-l desvâli de noroiul păcatului și al demoralizării, aducându-l la adevărata cunoștință națională, și adevărata viață creștinească, cel mai vechi testament al nostru.

În zilele de Duminecă și sărbători preotul fără conșiderare la numărul credincioșilor să predice la slujba d-zeească. Să nu piardă din vedere ținerea regulată a orelor de repetiție, iar în alte ore se adune poporul la școală sau în alt loc pentru a le ținea învățături practice, în o Duminecă preotul în alta învățătorul. Ori unde vor fi adunați mai mulți poporeni la un loc, preotul să nu întârzie cu sfatul, lucrând în acest mod direct pentru buna starea lor morală și materială.

Astfel îl va atrage dela cele rele pe nesimțite, astfel îl va îndreptă spre calea cea bună. Dacă îi și îi încălzi sufletul, ușor pier datinile rele

Ce privește înstrăinarea poporenilor dela crâsmă, aceasta se face foarte ușor pentru zi de Duminecă. Respectează legea, și fără să o respecte și alții. Avem legi cari opresc, ca în zi de Duminecă crâsmele să fie deschise. Dreptul ți-se impune să pretinzi executarea acestor legi, căci legea e și peste prietenia crâsmarului cu notarul și conducătorii poporului. E fapt cert, că unde legea se execută, n'am văzut aceste slăbiciuni în grad mare.

Vor fi cazuri, unde nu cu ușurință vei putea face poporul să te înțeleagă, căci „e greu foarte a te înțelege cu mulțimea, care nu te pricepe, decât cel mult în afacerile zilnice și rar dacă vede mai departe de sine, ce urmează“, dar chiar aceasta greutate trebuie învinsă. Fă poporul să te înțeleagă. Bine înțeles va trebui ani de muncă cu perseveranță, și voință puternică, ce să te știe ridică peste preocupările personale și lenevirea intelectuală, ce ne bântue în mod îngrozitor. —

Nimic însă nu se face din odată, dar cu încetul și la vreme toate se pot realiza, Dumnezeu însuși, care are puterea de a face toate după a lui dorință, încă n'a făcut lumea din odată.

Preotul și învățătorul, ca slugitorii lui Dumnezeu și ai neamului, dacă doresc fericire pe pământ, atunci împlinescă-și datoria și misiunea lor concrezută, dacă

voiesc să fie mângăiați, lucreze fără preget, iar dacă dorește plăcere, sunt sigur, că totdeauna o vor afla împlinindu-și datoria și lucrând fără preget.

Altă privire, mângăiere și plăcere, preotul și învățătorul să nu caute.

Petru E. Pap.

teolog c. III.

Biserica macedo-română.

Luptele Aromânilor pentru naționalizarea bisericeii lor se continuă cu energie. Frații noștri dela Pind luptă pentru redobândirea drepturilor religioase pe cari le-au avut deja, cu mult înainte de aceasta. Faptul acesta îl stabilește dl Al. T. Dumitrescu în ziarul »Secolul« din București, unde publică următorul articol:

„... Pământul care a acoperit de atâtea veacuri oasele strămoșilor, nu poate fi contestat astăzi de nimenea nimănui.

Elementul românesc din Balcani are un drept natural admis de legislațiunea M. S. Sultanului, de a se recunoaște ca popor istoric alături de elementele eleno-slave.

Desvoltarea acestui element, supus credincios coroanei otomane, trebuie să fie în conformitate cu vechile obiceiuri ale pământului, de care si-a legată existența lui, fără a pretinde pentru folosul său paguba altor neamuri.

Românul întodeauna a fost prudent, mulțămindu-se cu drepul său legitim.

Așteptând recunoașterea unei biserici aromâne, frații noștri nu vor să lovească autoritatea bisericeii eline.

Nu Românul este născut a nesocoti dreptul altuia!

Cererea de recunoaștere a unei biserici aromâne nu este un atentat contra autorității patriarhale, spre a fi respins de înalții părinți cu caterisire ori escomunicare și blesteme. Recunoașterea unei biserici aromânilor este revendicarea unui drept, ear' nu o rupere cu patriarhia din Constantinopol. De altmintrelea, o rupere între biserica română și patriarhia din Constantinopol n'ar putea fi în nici un caz.

Rumpere s'ar numi atunci când biserica română ar fi fost prepetuă sub autoritatea patriarhiei constantinopolitane.

Istoria însă ne dovedește că elementul românesc din peninsula balcanică a fost supus întâiu patriarhiei din Ochrida, iar nu celei din Constantinopol. Numai cu vremea s'a întins dominația elină peste credincioșii aromâni, și aceasta numai grație puterii otomane, care supunând peninsula balcanică, a pus sub autoritatea patriarhiei din Constantinopol aproape întreaga populație creștină din sudul Dunării.

Pravila bisericească, unde se află scrise legile canonice recunoscute de Sinoadele ecumenice și admise ca norme generale de întreaga biserică, ne desvâlue

astăzi existența unei episcopii aromâne, recunoscută de toată lumea creștină din secolii trecuți.

În adevăr, iată ce atestă o prăvălă slavono-sârbească, a cărei traducere se află azi la Academia română, manuscrisul 1951 pag. 763 :

„Supuse sunt scaunului din Ohrida aceste episcopii : Castoria, Scopia, Velebusdin, Groadița, Milesova, Pelagonia, Meglena, Prighiana, Skumița, Omos, Glavnița, Banțova, Belgradul, Diul (Vidinul), Grebeno, . . . Devre a Valachilor“.

Prin urmare Aromânii în epoca stăpânirii arhiepiscopiei dela Ohrida au avut o episcopie.

Iată cum cererea de recunoaștere a unei biserici române devine o revocare istorică a unui fapt deja existent.

În asemenea împrejurări avem toată speranța că un element supus și credincios împărăției otomane, recunoscut ca neam de împărații bizatini, și având o episcopie recunoscută de întreaga biserică ortodoxă, nu va rămânea astăzi chiar fără cimiter !“

Nr. 1668/1905.

Tuturor oficiilor protopresbiterale și parohiale din districtul Consistorului gr. or. român din Arad.

Escelența Sa Domnul Ministru de culte și instrucțiune publică prin înaltul său ordin de datul 1 Aprilie a. c. Nr. 24.116 ne aduce la cunoștință, că în urma dispozițiunii Escelenței Sale Domnului Ministru de finanțe de datul 7 Martie a. c. Nr. 12.292 corespondența purtată din partea președintelui comitetului parohial cu organele publice în afacerea ajutorului de stat al școalelor confesionale este scutită de porto postal.

Ceeace se comunică spre știre și conformare.

Arad, la 5/18 Aprilie 1905.

Joan J. Papp,
Episcop

CRONICA.

Nou protopop. Consistorul gr.-ort. din Oradea-Mare în ședința sa plenară dela 7/20 Aprilie a. c. a întărit de protopop al tractului Peștes pe harnicul preot Alexandru Munteanu al lui Vasilie din Cherechiu.

Distincțiune. Dl George Pap, profesor la gimnazul de stat din Arad, și preot al diecezei gr.-cat. de Oradea-Mare, a fost numit de vice-arhidiacon onorar și asesor consistorial.

Felicitările noastre !

Balneare. Doctorul Alex. M. Pop, specializat în morburile interne, medic balnear, își reincepe praxa medicală în Băile Herculane cu 1 Mai a. c.

Miere de 3000 de ani. Egiptologul Maspero, directorul săpăturilor de lângă Teba, publică în „Journal des Débats“ amănunte interesante asupra descoperirii de curând a unui mausoleu, în care a fost în-

mormântat Iaua, tatăl soției regelui Amenoths III, care sub a 18-a dinastie ar fi jucat un rol foarte important. Mausoleul e săpat într-o stâncă la capătul unui tunel; e foarte scund, fără sculpturi și picturi, dar destul de mare ca să cuprindă sieriile și cele-lalte obiecte obișnuite. Până jos duc cam 30 de trepte, primele sub cerul liber, cele-lalte în stâncă, și acestea încetul cu încetul s'au prăbușit în urma inundațiilor din anotimpul ploios. În mausoleu s'au găsit, între altele, vase cu esențe mirositoare; unul dintre acestea, care a fost destupat, conținea miere. Aceasta era aproape fluidă și răspândea un miros așa de plăcut, încât când urna a fost lăsată deschisă, pe o treaptă, un viespe rătăcit pe acolo s'a lăsat pe urnă spre a gusta din mierea adunată de albine acum 3000 de ani și mai bine.

Primirea de elevi în școala c. și r. de cadeți. La școala c. și r. de cadeți (infanterie) din Sibiu, se primesc pe cursul I. cu începerea anului școlar 1905/6 (mijlocul lui Septembrie) aproximativ 30—40 tineri fiziceste ați, cari cu 1 Septembrie anului curent au împlinit etatea de 14 ani dar n'au trecut peste 17 ani, simțesc în dășii aplicare pentru chemarea militară, și au absolvat cu succes cel puțin îndestulitor patru clase civile sau patru clase dela o școală medie. Condițiunile de primire, cari totodată cuprind și amănunte despre examenul de primire și despre instruirea petiției se pot căpăta pe lângă trimiterea aticipativă a 45 fil., la școala de cadeți. Cererile pentru primire sunt a se înainta la comanda școlai, după primirea testimoniuului dela finea anului școlastic curent, dar cel mult până în 12 Iulie st. n. Dacă aspirantul are să mai facă vre-un examen de repetiție, atunci trebuie să trimită un atestat interimal. Cererile necomplet ajustate, cari să înaintează tocmai la terminul ultim, adică 12 Iulie st. n., nu mai pot fi luate în considerare. E de observat, că cereri cari intenționează obținerea unui loc gratuit fondat din partea statului — sunt a se înainta negreșit la ministerul ungar pentru apărarea țării, până la terminul hotărât — publicat în foaia oficioasă „Budapesti Közlöny“ — adică cel mult până în 15 Iunie st. n.

Aviz!

A apărut și se află de vânzare în tipografia noastră următoarele cărți școlare:

„**Exerciții intuitive**“ în limba maghiară, de dl învățător Ioan Vancu, prețul unui exemplar 50 fileri, peste 10 exemplare 10% rabat.

„**Istorieare biblice**“, II carte de religiune pentru școalele populare de dl profesor: Dr. P. Barbu, prețul unui exemplar 30 fileri.

„**Tâlcuiala evangeliilor**“, de fericitul Loga cu litere cirile prețul 2 coroane.

Rugăciunile școlarelor compactate cu gust, în diferite colori, cuprinde întreagă utrenia și liturgia, de un prieten al școlarelor, prețul per exemplar 40 fil. Dela 10 exemplare 10% rabat.

Sub tipar avem: „**Istorieare Bisericești**“ de dl profesor din Caransebeș: Dr. Petru Barbu.

Concurse.

Pentru îndeplinirea postului vacant învățătoresc dela școala inferioară de băieți din **Covăsânt** se escrie concurs, cu termin de alegere de **30 zile** dela prima publicare în organul oficios „Biserica și Școala“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt : 1) Locuință cu grădină. 2) Salar în bani 300 cor. 3) Usufructul a $\frac{5}{8}$ sesiune de pământ, computat în 600 cor. 4) 8 orgii de lemne din care e a se încălzi și școala, comp. în 600 cor. 5) Paușal de scripturistică 10 cor. 6) Spesele de conferință 20 cor. 7) Curatorat 30 cor. 8) Dela înmormântări unde va fi poftit 1 cor., cu liturgie 2 cor.

Dela recurenți se cere a fi cvalificați conform ș-lui 60 din „Regulament“, estras de botez și atestat despre serviciul de până aci.

Competenții au a-și trimite documentele — ajustate conform legii și adresate comitetului parohial — P. O. Oficiu protopopesc din Șiria (Világos) ca inspector de școale; iar în vre-o Duminecă ori sărbătoare să se prezinte în s-ta biserică, spre a-și arăta desteritatea în cele rituale. Alesul e obligat a suportă toate sarcinile publice și a conduce strana fără altă remunerațiune.

Dat din ședința comitetului parohial, ținută la 9 Februarie (27 Ianuar) 1905.

Romul L. Papp
președinte com. par.

Dimitrie Olariu
not. com. par.

Cu știrea mea : *Traian Terebenț* adm. ppresbiter
—□— 1—3

Pentru indeplinirea parohiei de cl. III. din **Chiraleu**, protoprezbiteratul Orăzii-mari, devenită vacantă prin moartea parohului Ioan Papp, să escrie concurs cu termin de alegere pe **1/14 Maiu 1905**.

Emolumentele sunt : 1. Cortel cu 2 chilii, edificiile laterale de lipsă și grădină. 2. Pământ arător și fânaț, 20 jug., competența de pășune 5 jug, precum și folosirea cimiterului vechiu. 3. Dela 80 case competența de bir preoțesc câte o măsură de bucate, parte grâu de pâne, parte cucuruz, sau în bani 2 cor. 50 fil. 4. Venitele stolare după uzul vechiu. 5. Intregirea dotațiunei preoțești din vistieria statului, pentru preoții fără 8 clase 530 cor. 98 fil., care toate la olaltă dau un venit de peste 800 coroane.

Contribuțiunea erarială după pământurile parohiale o va solvi preotul alegând.

Văduva răposatului preot Ioan Papp, beneficiază jumătate din toate venitele parohiei, până în 21 Nov. (4 Dec.) 905.

Alegândul preot are să catechizeze la școala cotidiană și de repetiție din parohie, fără privire la caracterul aceleia și fără a aștepta vre-o remunerațiune dela comuna bisericească ori dela dieceza.

Recurenții sunt poftiți ca recursele instruite cu documentele prescise, adresate comitetului par. din Chiraleu, să le aștearnă oficiului protopopesc din Oradea-mare până în 28 Aprilie (11 Maiu) 1905, având a-se prezentă în s-ta biserică din Chiraleu, spre a-și arăta desteritatea în cele rituale și oratorie.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu : *Toma Păcală*, protopop.

—□—

3—3

Licitațiuni minuende.

Pe baza concluzului Venerabilului Consistor Nr. 7326/904, se escrie concurs de licitare minuendă pentru repararea s. biserici gr. or. rom. din **Parța**, ca-

rea se va țineă **Duminecă în 24 Aprilie (7 Mai a. c. la 4 ore după amiazi în școala gr. or. rom. de aici.**

Suma de esclamare e 944 cor. 80 fil. Licitanții au a depune vadiul de 10% în bani gata.

Preliminarul de spese se poate vedea la of. par. din loc.

Reflectanții n'au drept de a pretinde diurne ori viatic în ziua licitării dela comuna bisericească.

Parța la 3 Aprilie 1905.

Tanasie Cazal,
preș. com. par.

—□—

1—3

Pe baza rezoluțiunei Ven. Consistor Nr. 5866/902 și 244/904 se escrie concurs de licitare minuendă pentru renovarea sf. biserici gr.-or. rom. din Pesac, respective pentru lucrurile dificultate de comisiunea colaudatoare, carea se va ținea Luni în 11/24 Aprilie a. c., la 8 oare înainte de amiazi în localitatea școalei din loc.

Prețul de esclamare e 1219 coroane. Licitanții au a depune vadiul de 10% în bani gata.

Reflectanții n'au drept de a pretinde diurne ori viatic.

Actele și preliminarul de spese să pot vedea la oficiul par. din loc.

Pesac, la 28 Martie (10 Aprilie) 1905.

Andrei M. Bogdan
preș. com. par.

—□—

2—2

Cancelaria arhitectului român

Ioan Niga

ARAD, Strada Atzél Péter Nr. 1.

(lângă Crucea Albă).

Pregătește planuri și specificări de spese pentru edificii publice și private, primește lucrări în sfera arhitecturii mai înalte, cenzurări, colaudări. Ca specialist în ritul nostru oriental edifică și restaurează biserici în mod artistic, din care căuză îl recomandăm indeobi dlor parohi. Trimite planuri, schițe, specificări și servește în lucrări arhitectonice cu deslușiri gratuit.

Să Sprigiuim
propria noastră artă română!

Dacă voiți
să aveți
un op de valoare,
științific-literar
sau

predici, gazete
sau alte manuale
culese într'un stil
curat românesc,
adresați-Vă cu în-
credere deplină
la

Domnii preoți și învățători!
Sunt rugați să țină de sfântă datorință
ca toate recvisitele necesare sf. bi-
serici și școli, să 'și-le comande
direct și cu încredere deplină
dela

Gine oare?
n'ar dori ca
serierile sale
să fie ca

esecutare tehnică
cu gust și înfățișare
plăcută și dragă la
atât estern cât și
internă?
Cei ce asta o doresc
adreseze la

Tipografia diecezană

în **Arad**

strada Révay nr. 10 (visávis de Conzistor).

Acest atelier
în care e introdusă
cea mai nouă or-
tografie a Acade-
miei române

și
provăzută fiind cu
cel mai fin material
promite a fi cu cea
mai strictă atenție
ce executarea a ori-
toare de lucrări atingă-
grafică

Toate tipăriturile
privitoare la comptabilitatea
preoțească și învățătorescă, se
capătă numai la tipografia noastră, în
a cărei deposit sunt toate cele de lipsă
comunelor noastre bisericesti-confesionale.

Acest atelier
tipografic
execută prompt,
corect

și
pe lângă asta dela
frați, are în vedere
a executa comande
cu un preț foarte
convenabil.
Toate acestea nu-
mai ca arta română
să prospereze și
inflorească!

Munca cinstită
impune fraților tot sprijinul!